

Alfredo Cospito

Nekoliko „slobodnih” riječi

**O neformalnoj anarhističkoj
federaciji i ustaničkom anarhizmu**

Sadržaj

Intervju Zavjere Vatrenih Čelija meni samom. Iz grčkih zatvora odjelu visoke sigurnosti zatvora u Ferrari [Italija]	3
Napomena	18

Intervju Zavjere Vatrenih Čelija¹ meni samom. Iz grčkih zatvora odjelu visoke sigurnosti zatvora u Ferrari [Italija]

Prije nego što odgovorim na vaša pitanja želim naglasiti da ono što ću reći je moja istina. Jedna od brojnih individualnih točki gledišta, senzibiliteta i nijansi unutar retorte ideja i djela pod imenom imenom FAI-FRI². Neformalna federacija koja, odbijajući svako hegemonističko iskustvo, predstavlja jedno sredstvo, jednu metodu od komponenti anarhizma od akcije. Anarhizam od akcije samo kada postane neformalan, kada se ne primorava na organizacione strukture (specifične, formalne, sinteze), kada nije opsjednut odobrenjima (dakle odbija politiku), može se prepoznati u širem kaotičnom univerzumu pod imenom „crna internacionala”. Da pojasnim, FAI-FRI je metodologija akcije koju samo jedan dio sestara i braće iz crne internacionale prakticira, ne radi se ni o organizaciji, a još manje o kolektivnom akronimu, već o sredstvu koje stremi efikasnosti, kojemu je cilj osnažiti nukleuse i pojedine drugove/arice od akcije putem nagodbe o međusobnoj podršci u vezi tri točke: revolucionarna solidarnost, revolucionarne kampanje, komunikacija između grupa/pojedinaca:

„REVOLUCIONARNA SOLIDARNOST. Svaka grupa od akcije FAI zalaže se za iskazivanje vlastite revolucionarne solidarnosti s eventualnim uhapšenim drugovima ili drugovima u bijegu. Solidarnost će se konkretizirati nadasve kroz oružanu akciju, napad na strukture i osobe odgovorne za zatvaranje druga. Solidarnost ne može slučajno izostati zato što bi na taj način izostali i principi na kojima se temelji anarhistički život i osjećaji. Pod podrškom pri represiji ne podrazumijevamo, naravno, tehničko/pravnu pomoć: buržoazijsko društvo nudi dovoljno advokata, socijalnih radnika ili popova, kako bi se revolucionari mogli brinuti o nečem drugom.

REVOLUCIONARNE KAMPANJE. Svaka grupa ili pojedinac kada započne određenu kampanju borbe kroz akciju i njenu izjavu, slijedit će je druge grupe/pojedinci iz Neformalne Anarhističke Federacije [FAI], na vlastiti način i ritam. Svaki pojedinac/grupa može pokrenuti kampanju borbe protiv određenih ciljeva jednostavno „promovirajući” projekt putem jedne ili više akcija popraćene potpisom pojedine akcijske grupe, kojim se dodatno i poziva na Federaciju kroz akronim. Ako postoje podijeljena mišljenja oko kampanje kritika će se, po potrebi, konkretizirati putem akcija/izjava koje će pridonijeti izoštravanju cilja, ili će je dovesti u pitanje.

KOMUNIKACIJA IZMEĐU GRUPA/POJEDINACA. Akcijske grupe iz Neformalne Anarhističke Federacije ne moraju se međusobno poznavati, ne postoji takva potreba, zato što bi se na taj način izložili neprijatelju, liderizmu pojedinaca i birokratizaciji. Komunikacija između grupa/pojedinaca odvija se u osnovi putem samih akcija i putem informativnih kanala pokreta, bez potrebe za međusobnim poznavanjem.” (Iz izjave o preuzimanju odgovornosti za napad na Prodiya, tadašnjeg predsjednika Europske komisije, 21. decembra 2003., iz „Il dito e la luna”, str. 15.-16.³)

Ta nagodba o međusobnoj podršci u biti zaobilazi skupštinu, njene lidere, ekspertne govornike, političare i autoritarne mehanizme koji se pojavljuju i u anarhističkim sredinama kada skupština postane organ odlučivanja. Crna internacionala bi u idućim godinama

¹ Vidi napomenu na kraju.

² FAI-FRI: Neformalna Anarhistička Federacija – Međunarodni Revolucionarni Front. Više o ZVC i FAI-FRI: *The Sun Still Rises*, Dark Matter Publ; *Mapping The Fire*, Black International Editions; *A Conversation Between Anarchists; Our Lives of Burning Vision* u izdanju actforfree.nostate.net; sva izdanja dostupna su na 325.nostate.net

³ *The Finger and The Moon*, Elephant Editions, na digitalelephant.blogspot.it

trebala povezati onu „crnu nit” koja je već dugo prekinuta. Nit koja povezuje jučerašnji anarhizam koji je prakticirao „propagandu djelom”, plod Međunarodnog Kongresa u Londonu 1881. s današnjom anarhijom od akcije, neformalnom, anti-organizacijskom, nihilističkom, anti-civilizacijskom, antidruštvenom. Nicola i ja, jedini članovi „nukleusa Olga”, ne poznajemo osobno drugu braću i sestre iz FAI, poznavati ih značilo bi gledati ih zatvorene između četiri zida ćelije. Uvjerila nas je korisnost FAI-FRI zahvaljujući riječima (izjavama o preuzimanju odgovornosti) i djelima braća i sestara koji nam prethode. Njihove riječi, uvijek potvrđene djelima, su nam poklonile neophodnu ustrajnost bez koje se svaki projekt svodi, u ovom virtualnom dobu, na sterilne riječi bačene u vjetar. Bio nam je potreban kompas da bi se orijentirali, jedno sredstvo kojim prepoznati i raskrinkati osobe koje su pretvorile anarhiju u vježbalište za govornike, jedan filter pomoću kojeg raspoznati prazne riječi od onih koje sadrže istinu. Pronašli smo u ovoj „novoj anarhiji”, u njenim izjavama o preuzimanju odgovornosti i slijedećim revolucionarnim kampanjama, perspektivu za stvarni napad, koja proširuje naše destruktivne mogućnosti, jamči našu autonomiju buntovnih pojedinaca i anarhista, i nudi nam mogućnost za suradnju, za zajednički napad, bez da se direktno poznajemo. Nikakav oblik koordinacije ne može biti uključen u našu projektualnost. „Koordinacija” bi neizbježno podrazumijevala poznavanje, organiziranje među sestrama i braćom iz različitih nukleusa. Takva koordinacija bi ubila autonomiju svake grupe i pojedinca/ke. „Najefikasnija”, najspremnija, najhrabrija, najkarizmatičnija grupa bi neizbježno prevladala, reproducirajući iste kobne mehanizme skupštine, nakon dužeg vremena ponovno bi se pojavili lideri, ideolozi, karizmatičke vođe, krenulo bi se prema organizaciji: samoj smrti slobode. Netko bi mogao prigovoriti da i unutar grupe afiniteta, unutar nukleusa FAI može postojati karizmatički lider, „vođa”. Ali u našem slučaju bi šteta bila ograničena zato što se nukleusi međusobno ne poznaju osobno. Gangrena se ne bi mogla proširiti. Anti-organizacijski stav nas štiti od takvog rizika. Zbog toga se trebamo osloniti na „revolucionarne kampanje”, koje isključuju međusobno poznavanje između grupa i pojedinaca/ki, ubijajući na taj način svaki tračak organizacije. Nikada ne smijemo brkati kampanje i koordinaciju, radi se o neformalnosti, to je srž, po meni, naše operativne projektualnosti.

Da pojasnim, kada govorim o grupi afiniteta ili akcijskom nukleusu odnosim se kako na samo jednu osobu tako i na brojnu grupu afiniteta. Nije stvar u brojevima. Jasno je da se svaka pojedina akcija planira među različitim članovima grupe, i u tom slučaju ne možemo govoriti o koordinaciji, ali nikada se to planiranje ne smije proširiti i na druge grupe FAI-FRI. Izvan vlastite grupe treba se „ograničiti” samo na komunikaciju putem „revolucionarnih kampanja” i akcija koje iz nje slijede. Naše poznavanje FAI-FRI mora uvijek ostati vrlo djelomično, ograničeno na afinitet. Iz FAI-FRI moramo poznavati samo udarce, ogrebotine, rane nanijete moći. Bilo bi kobno stvoriti nešto monolitno ili strukturirano, svatko od nas treba izbjegavati nesporazume ili opčinjenost hegemonijom. Organizacija bi previše ograničila naše perspektive, pretvarajući proces iz kvalitete u kvantitet. Kroz djelo jednoga, volja drugog jača donoseći inspiraciju. Kampanje se šire kao ulje na vodi. Tisuće glava bijesni protiv moći, nemoguće ih je sve posjeći. Upravo takve akcije, popraćene riječima (izjavama o preuzimanju odgovornosti) dozvoljavaju nam da na siguran način isključimo čiste teoretičare ljubitelje riječi, pružajući nam mogućnost odnosa samo s onima koji žive u realnom svijetu, prljajući svoje ruke, izlažući riziku vlastiti život. Jedino te riječi zaista vrijede, jedine koje nam omogućuju da rastemo, da se razvijamo. Revolucionarne kampanje su najučinkovitije sredstvo za napad, da bi udarili tamo gdje najviše boli. Pružajući nam mogućnost da se širimo svijetom kao virus nositelj pobune i anarhije.

ZVČ: Da bi se upoznali, reci nam nešto o tvojoj trenutnoj situaciji.

ALFREDO: Nemam baš mnogo za reći, uhapšeni smo za ranjavanje Adinolfija, izvršnog direktora poduzeća Ansaldo Nucleare. Zbog neiskustva počinili smo nekoliko grešaka koje smo platili hapšenjem: nismo pokrili tablicu motora koji smo koristili za napad, parkirali smo ga preblizu mjesta zasjede i, nadasve, nismo primijetili videokameru jednog kafića, velika greška koju danas plaćamo. Preuzeli smo odgovornost za našu akciju kao nukleus „Olga FAI-FRI”. Ja sam osuđen na 10 godina i 8 mjeseci, Nicola na 9 godina i četiri mjeseca. Idućih mjeseci imat ćemo još jedno suđenje, za subverzivno udruženje. To je više manje naše trenutno pravosudno stanje.

ZVČ: Anarhistički zatvorenici i zatvor. Kakvi su vaši uvjeti na specijalnim odjelima, kako se ponašaju stražari i u kakvim ste odnosima s drugim zatvorenicima?

ALFREDO: U Italiji putem odjela Visoke Sigurnosti, koji impliciraju brojna ograničenja, demokratska država nas želi izolirati, zatvarajuć nas na odjele sasvim odvojene od sveopćeg konteksta zatvora. Bilo kakav kontakt s drugim zatvorenicima je nemoguć, dozvoljen nam je izlazak samo na dva sata u jedno maleno dvorište od cementa. Cenzura za mene i Nicolu se stalno obnavlja, zbog toga poštu i novine dobivamo teško i sa zakašnjenjem, zaplijenjuju nam stvari koje su nam od posebnog interesa, kako pri ulazu tako i pri izlazu. Sada se nalazimo zatvoreni na AS2, odjel visoke sigurnosti specifičan za anarhističke zatvorenike. „Odnos” između nas i stražara se svodi na međusobnu indiferentnost i prirodno neprijateljstvo. Što još nadodati, s moje točke gledišta „mirni” prosvjedi unutar i izvan zatvora su beskorisni, „život” unutra se jednostavno svodi na odnos snaga. Iz zatvora treba izaći, onaj tko je unutra treba za to biti sposoban . . .

ZVČ: Anarhija za nas nije partija, nema centralnih komiteta, već tok akcija, pojmova, vrijednosti. Kakve su tenzije u anarhističkom pokretu u Italiji danas, njegove karakteristike, proturječja, aktivnosti?

ALFREDO: To je bitno pitanje koje zahtjeva složeni odgovor. Sudjelujem u anarhističkom pokretu od kraja 80-ih. U posljednjih 20 godina mnogo se stvari izmijenilo, mnogo odnosa između drugova/arica se prekinulo, mnoge dinamike, i negativne, su se pokrenule te ponekad urodile jako lošim plodovima, naglašavajući lideristička i politička ponašanja, ali i novim perspektivama, novom generacijom izvan skupština, izvan mehanizama politike, koja je podigla svoj glas. Da bih odgovorio na vaše pitanje o situaciji talijanskog anarhističkog pokreta danas trebam učiniti nekoliko koraka unazad. Često se misli da je ustanički anarhizam [*insurrekcionizam, nap. prev.*] jedna cjelina sastavljena od pojmova i teorija zaustavljenih u vremenu, u svojoj „ideološkoj” krutosti. Ideologija sa, čak (zaista odvratno), svojim *lider maximo* i sa svojim dogmama. Ništa nije statično kroz vrijeme. Žene i muškarci kroz svoja djela stvaraju ideje. Ne ona tri ili četiri poznata druga/arice, sa svojim knjigama i člancima, koji pokazuju put, a još manje duge i uzaludne skupštine, nego oni nepoznati drugovi/arice koji nas svojom praksom napada guraju naprijed, odvođeći nas prema životu. Upravo su putem te prakse, krajem 90-ih, grupe koje nam prethode — Zadruga Požari i Srodno (povremeno spektakularna), Brigada 20. juli, Čelije protiv

kapitala, njegovih tamničara i njegovih ćelija, Međunarodna Solidarnost⁴ — dovele u pitanje dvije utvrđene dogme takozvanog „insurrekcionizma”, anonimnost akcije i prevladavajuće skupštine pretvorene u organ odlučivanja. Dvije stalne točke koje su neizbježno vodile u kobnu inerciju. Dajući glasa i kontinuiteta vlastitoj praksi kroz izjave o preuzimanju odgovornosti, prekidajući sponu skupština i oslobađajući se granica da bi „narod” i ostatak „pokreta” razumio, anarhija ponovno postaje zastrašujuća. Brojnim bombama i izjavama o preuzimanju odgovornosti te su grupe pobile dogmu anonimnosti akcije, narušavajući tišinu koja nas je bila obavila nakon suđenja Marini⁵, ozbiljno zakočivši dinamike koje su nas vodile prema građanizmu⁶ koji je mogao izbrisati svaki nasilni pokušaj. Nakon pojave tih grupa pojam „ustanički anarhizam” je za mnoge anarhiste poprimio negativnu vrijednost, nadasve kada su ga novinari počeli koristiti kao sinonim za „terorizam”. Tada su mnogi ustuknuli tvrdeći da neki „spektakularni” atentati i njihove izjave o preuzimanju odgovornosti udaljuju narod.

Da bi shvatili podjele unutar anarhizma od akcije, danas, u Italiji, trebamo se vratiti na početak borbe u Val Susi protiv izgradnje superbrze željeznice. 1998, nakon tragične smrti Balena i Sole⁷ mnogi su se pozvali na demokratsku legitimnost, na „pravednu” pravdu, na pravedno suđenje, ne samo istaknuti predstavnici demokratskog „radikalizma”, nego i anarhistički pokret. Većina anarhista je krenula u križarski pohod viktimizacije na granici s klevetom. Sole i Baleno su prikazani kao nevine žrtve, kao jadni naivci koje je nadvladalo nešto mnogo veće od njih. Nakon što je desetak paket-bombi stiglo na adrese odgovornih za smrt drugova (djela za koja nitko nikada nije preuzeo odgovornost), gotovo čitav anarhistički pokret se, plašeći se budućih valova represije, distancirao od takve prakse, smatrajući je u najboljem slučaju „nedostojnom” za anarhiste, a u najgorem pravom i istinskom policijskim provokacijom. Rijetki su bili izuzeci, koji su naravno privukli pažnju pravosuđa kroz nadolazeće godine. Od tada je veliku većinu takozvanih „ustaničkih anarhista” preplavila neobuzdana, koliko samoubitačna želja za odobrenjem, krećući nezaustavljivom brzinom u susret civilnom društvu. Ganjajući iluzije o socijalnoj/narodnoj borbi, gdje se pojavila, odskakujući kao poludjeli zvrk od CIE [*centri za ilegalne useljenike*, nap.prev.] do Val Suse, od okupiranja stanova do borbi zatvorenika, razvodnivši sve više vlastite projektualnosti kako bi bili uvjerljivi, pouzdani, realistični, približavajući se sve opasnije građanizmu. Mali dio njih, godinama kasnije, nakon što je postao svjestan da su društvene borbe krenule političkim putem, zatvorio se u klasični kristalni dvorac, popujući protiv svega i svih, uronjen do grla u očajno ništavilo prakse. Drugi su pak eksperimentirali bez granica svaki životni potencijal, zanemarujući velike teoretičare i svjetske sustave. „Najoštrumniji” pobornici društva barem su u početku nastojali ponoviti u Val Susi iskustvo iz 80-ih protiv postavljanja raketa u Comisu⁸. Iskustvo kojim se još danas razmeću kao konkretnim primjerom metodologije ustaničke intervencije na teritoriju. U Comisu je projektualnost zaista imala, mada uz prigovor političkom sadržaju i sredstvima, ustaničku perspektivu. Posredna borba, istjerivanje Amerikanaca i njihovih raketa, trebalo je predstavljati iskru sveopćeg ustanka u srcu Sicilije, kao u klasičnoj tradiciji Bande iz Matesea⁹. Fiktivni narodni savezi, sastavljeni

⁴ U originalu: *Cooperativa Artigiana Fuoco ed Affini (occasionalmente spettacolare, Brigata 20 luglio, Cellule contro il capitale, il carcere, i suoi carcerieri e le sue celle, Solidarietà Internazionale*

⁵ O sudskom procesu Marini: *The Marini Trial*, na theanarchistlibrary.org

⁶ O građanizmu ili građanskom anarhizmu: *Anarchy – Civil or Subversive?: A Collection of Texts Against Civil Anarchism*, Dark Matter Publ.&325, na 325.nostate.net

⁷ Maria Soledad Rosas i Eduardo Massari: dvoje drugova anarhista opuštenih u Italiji za sabotažu i anarhističke direktne akcije devedesetih godina. Baleno je “počinio samoubojstvo” u zatvorskoj ćeliji. Nekoliko mjeseci kasnije, Sole je također “počinila samoubojstvo” u specijalnom režimu “kućnog” pritvora.

⁸ O slučaju Comiso: *Passion for Freedom – An Interview with Jean Weir*, na theanarchistlibrary.org

samo od drugova/arica, populistički govori narodu da bi ga zaplašili i potaknuli na pobunu, apsurdne izjave narodu o mogućim silovanjima od strane američkih vojnika, pokušali su dodirnuti talijanski mačizam, pretvarajući navedeni angažman u čisto politički fenomen, kojem upućujem sve moje kritike, ali je uvijek, moram priznati, ostao u okvirima ustanka.

U Val Susi su se stvari drugačije odigrale, od samog početka ustanički cilj je brzo zamijenjen običnom borbom protiv superbrze željeznice. Posredna borba je prevladala, s kvalitete se prešlo na kvantitet, na brojanje prosvjednika na blokiranim cestama, na borbu uz alpine¹⁰, saobraćajce, gradonačelnike, stranke, gubeći iz vida krajnji cilj: uništenje postojećeg. Ustanička perspektiva se pretvorila u skromnije, političko, poboljšanje postojećeg. Još jednom je „realizam” izbrisao vitalni potencijal anarhizma. Ja osobno ne kritiziram a priori, na „ideološki” način, takozvane posredne borbe, ja sam kritičan prema metodi. Ako je postavim kao referent, ograničavajući vlastito djelovanje, neizbježno se izlažem riziku da postanem avangarda. Ne činiš više ono što smatraš da je pravedno, već ono što bi moglo navesti ljude na tvoju stranu, baviš se politikom. U trenutku kad si samo-nametneš granice zbog straha da te neće shvatiti, već si postao politički subjekt, postaješ dakle dio problema, jedan od mnogih tumora koji kuže naše živote. Nikada ne bi smjeli ublažavati naše riječi i djela kako bi ih narod mogao probaviti, jer inače riskiramo da nas izmjeni „posredni” cilj koji želimo dostići.

Čitajući danas stare izjave o preuzimanju odgovornosti grupa koje su nakon 2000. kreirale FAI, shvatio sam da su svojim akcijama često bili angažirani u posrednim borbama, nastojeći dostići parcijalne ciljeve: ukidanje FIES-a [*odjeli visoke sigurnosti u španjolskim zatvorima, nap.prev.*], CIE-a itd. Ali nisu nikada stremili sveopćem odobrenju, kvantitativnom rastu. Uvijek su ciljali na kvalitativan rast akcije, na veću destruktivnost, na veću izvodljivost. Kvaliteta života anarhista je direktno proporcionalna s realnom štetom koju nanosi kobnom sistemu koji ga guši. Što manje kompromisa prihvaća, njegovi osjećaji, strasti postaju snažniji, bistriji, lucidniji njegov bijes, uvijek naoštren kao britva. Nažalost velika većina anarhista djeluje na temelju kaznenog zakonika, mnoga djela se neće počinuti samo iz straha od posljedica. Moramo postati svjesni da najgora sudbina za anarhiste nije smrt ili zatvor, nego prepustiti se strahu, ravnodušnosti.

Kroz djela i tekstove crne internacionale svakome je jasno da ta ravnodušnost ne postoji, da snažna živost, energija jednog pokreta stavlja u središte svog postojanja kvalitetu života, smisao za zajednicu i solidarnost, neprekidnu borbu. Smrt, zatvor već su se pojavili na tom putu, ali nisu na porazili. Naša snaga je biti potpuno svjestan onoga što jesi, potpuno svjestan da kad jednom poraziš strah ispred tebe stoji ispunjen život, vrijedan življenja, koliko god trajao, bitan je intenzitet.

Vraćajući se na vaše početno pitanje o tenzijama, karakteristikama i proturječjima anarhističkog pokreta danas u Italiji, moram reći da je još vrlo prisutna rasprava o korištenju akronima i izjava o preuzimanju odgovornosti. I u ovom slučaju ne bih rekao da se radi o „ideološkom” problemu, nisam protiv anonimnih akcija, jednostavno s moje točke gledišta

⁹ Više o Bandi Matese u M.Nettlau, *Errico Malatesta – The Biography of an Anarchist*, na theanarchistlibrary.org; Bandu Matese osnovali su nadasve Malatesta i Cafiero, u drugoj polovici devetnaestog stoljeća, na istoimenom području po njima prikladnom za revolucionarnu gerilu, uvjereni (pogrešno) da će lokalno stanovništvo, sklono razbojništvu i nesklono novonastaloj državi, slijediti njihov primjer (nakon što su okupirali gradsku vijećnicu izvjesili su crno-crvenu zastavu, proglasili pad monarhije, ukinuli namet na mljevenje žita i zapalili sve općinske i katastarske dokumente) i podignuti ustanak.

¹⁰ *Alpini*: planinski odred talijanskih oružanih snaga; Nacionalna Udruga Alpina (ANA) ujedinjuje bivše članove vojnog odreda, koji sebe više doživljaju kao rezerviste nego kao veterane; od 1920. ANA svake godine organizira nacionalni skup veterana; svoju „slavu” alpski odred duguje Prvom svjetskom ratu kada je Južni Tiro, nakon raspada Habsburške monarhije, pripao Italiji.

sklone su nestanku, ne otvaraju diskusije, posjeduju minimalnu šansu ponovne izvodljivosti. Zato sam preuzeo metodologiju FAI-FRI. „Ustanički anarhisti” ovdje to smatraju pak „ideološkim” problemom. Tko preuzme odgovornost akronimom je neprijatelj kojeg treba ocrniti. Tko ih poznaje dobro zna zašto su tako dogmatični, komunikacija putem izjava o preuzimanju odgovornosti dovodi, očigledno, u opasnost njihovu „moć”, njihovu teorijsku hegemoniju. Djela za koja je preuzeta odgovornost razotkrivaju njihovu praktičnu ništavnost. Iza sebe neuspjeh klasične ustaničke projektualnosti koja se ne uspijeva prilagoditi stvarnosti, ispred sebe učena predavanja ili nešto više. Reakcija na stvarnost koja ih je pregazila se sastoji od panike, bijesa i mržnje prema bilo čemu što se kreće izvan njihovih krutih, neuspješnih nacрта. Većina anarhista od akcije ovdje u Italiji sastoji se od ustaničkih anarhista koji su prigrlili s nedvojbenim entuzijazmom i žrtvovanjem socijalnu tendenciju. Ponekad si „uprljaju” ruke i akcijom, ali dio pažnje im uvijek ostaje usmjeren na civilno društvo, i uvijek odmjeravaju, sasvim političkim interesom, svoje korake. Krenuvši od „klasične” ustaničke projektualnosti, danas su stigli do revolucionarnog „građanizma”, čuda političkog realizma. Za par godina jedva ćemo ih razlikovati od aktivista Talijanske anarhističke federacije [*također akronim FAI, nap.prev.*], s kojima sve češće sudjeluju na prosvjedima i povorkama. Često veličajući sumnjive Slobodne republike, počine dva koraka naprijed i dva nazad, ostajući de facto na istom mjestu, ali uvijek u dobrom, simpatičnom društvu.

I onda nezgoda, takozvana „poremećena varijabla” anarhizma od akcije u Italije, neformalna FAI a nadasve sve one grupe koje su je stvorile: Metropolske ćelije, Anonimna strašna pobuna, Revolucionarni nukleus Fantazzini, Ćelije protiv kapitala, zatvora, njegovih tamničara i njegovih ćelija, Međunarodna solidarnost, Naoružane sestre, Nukleus Mauricio Morales, Brigada 20. juli, Naoružane ćelije za međunarodnu solidarnost, Životinjska pobuna, Revolucionarna ćelija Lambros Fountas, Ćelija Damiano Bolano, Subverzivni pojedinci protiv civilizacije, Zavjera Crnog Ognja te Nicola i ja iz nukleusa Olga¹¹. Više od sto akcija kroz dvadeset godina. Tih sam godina kao gledatelj prisustvovao panici anarhista iz svih „struja”. Netko uplašen zbog represije i sličnosti akronima s njihovom federacijom. Tko iznenađen (ko što sam bio i ja) jer nije shvaćao što se zbiva, što se sprema. Reakcija se svodila na optužbe najpodlijih oblika: tajne službe, autoritarizam. Najlukaviji su ignorirali fenomen nadajući se njegovoj brznoj smrti, ali kada se virus FAI-FRI, zahvaljujući vama ZVĆ, proširio polovicom planeta, nastavile su, i dalje nastavljaju, teći rijeke „anonimnih” cenzora ortodoksije: „Archipelago”¹², „Pismo anarhističkoj galaksiji”¹³, rijeke riječi nakon kojih nisu nikada uslijedila djela, barem ovdje u Italiji.

ZVĆ: U tvojim tekstovima kada govoriš o moći, da li se odnosiš samo na moć države ili i na moć koja postoji u društvu i u njenim strukturama?

ALFREDO: Kada spominjem moć govorim o svim njenim aspektima, kako o onim najočitijim tako i onim podmuklim, prikrivenim. Moć se uvlači posvuda, u odnose između drugova/arica, u naše ljubavne odnose, prijateljske, među osjećaje. Zato smatram da je od primarne važnosti pronaći novu projektulanost, novi način življenja naših strasti, naših

¹¹ U originalu: *Cellule metropolitane, Rivolta anonima terribile, Nucleo rivoluzionario Fantazzini, Cellule contro il capitale, il carcere e i suoi carcerieri, le sue celle, Solidarietà internazionale, Sorelle in armi, nucleo Mauricio Morales, Brigata 20 luglio, Cellule armate per la solidarietà internazionale, Rivolta animale, Cellula rivoluzionaria Lambros Fountas, Cellula Damiano Bolano, Individualità sovversive anticivilizzazione, Cospirazione Fuoco nero.*

¹² Članak *Archipelago* na 325.nostate.net

¹³ *Letter to The Anarchist Galaxy* na theanarchistlibrary.org

odnosa, kako bi poboljšali kvalitetu naše akcije, našeg života, našeg biti nadasve pobunjenci. I dalje mislim da društvo postoji samo u znaku vladajućih i podčinjenih. Ili bolje reći, vladajućih i onih koji dozvoljavaju da budu podčinjeni. Postoje, nesumnjivo, raširene odgovornosti, oba društvena subjekta pridonose ograničenju moje slobode, moje sreće. Demokratski građanin, kao dobri sluga, plaši se i poštuje moć, traži njenu pažnju, učvršćuje lance koji nam okivaju ruke. Što ne znači da su odgovornosti iste, postoji gradacija. Između jednog moćnog muškarca i žene, jednog bogataša, menadžera, industrijalca, političara, znanstvenika, tehnokrata, i jednog „običnog” građana, službenika, radnika, koji svojim mirnim životom, svojom suglasnošću, svojim glasom jamči status quo, ja ću bez oklijevanja odabrati da napadnem prve. Što ne umanjuje prezir koji osjećam prema „dobrovoljnom ropstvu”, prema ravnodušnima, kad bi se „dobri” građanin postavio između mene i moje slobode ne bih oklijevao da reagiram shodno tome. Na temelju ono malo iskustva što imam, mogu reći da su ljudi, narod, isključeni, podjarmljeni mnogo bolji od onog što kroz naše „ideološke” naočale vidimo. Ne borim se za ravnodušne nego za moju samu slobodu, za moju samu sreću. Jedinim mogućim referent moja „zajednica”. Moj pojam „zajednice” je oprečan sveobuhvatnom, autoritarnom, apstraktnom pojmu „društva”. Moje sudjelovanje u nihilističkoj, anarhističkoj, anti-civilizacijskoj, potpuno drugoj „zajednici”, u neprekidnoj borbi protiv postojećeg, tjera me da svakodnevno objavljujem rat „društvu”. Ne tražim suglasnosti, želim ojačati putem nasilnih djela veze stvarne solidarnosti sa mojom braćom i sestrama. Crna internacionala je moja „zajednica” razasuta po svijetu, drugovi s ulice koji dijele moju istu potrebu za napadom bez oklijevanja, bez da se poznamo, u različitostima smo jedna cjelina, jedna stisnuta šaka, udarac u stomak „društva”: „*spojiti led strategije s vatrom akcije sada i ovdje, intenzitet s trajanjem, s neposrednim ciljem uništenja društvenog aparata, za oslobođenje naših života*” (ZVC — *Postanimo opasni*)¹⁴

Iz borbe su niknule nove ideje, kao sjeme nošeno vjetrovom, daleko, kroz vatru akcije, intuicije, do prije nezamislive strategije su rođene. U ovo moderno doba u kojem pojmovi kao društvo i moć otkrivaju svoju istoznačnost, osjećam potrebu za novim značenjima, novim riječima kojima bih povezao moju neprekidnu „novu anarhiju”. Koristiti nove riječi zato što su mi stare preuske. Nova značenja za jednu potpuno drugačiju projektualnost. Iste riječi na različitim područjima mogu predstavljati vrlo različite pojmove. Takozvana „neformalna organizacija”, barem po teoriji s kraja 70-ih i početka 80-ih u Italiji, je veoma drugačija od neformalnosti FAI-FRI. Po talijanskim ustaničkim anarhistima neformalna organizacija se trebala temeljiti nadasve na skupštinama te na stvaranju baznih komiteta i samoupravnih zajednica. Gdje bi anarhisti, baš kao jedna prava i istinska djelotvorna manjina, nakon što bi pridonijeli njihovom stvaranju putem mreža, kontakata, afiniteta, trebali pokušati usmjeriti „realni pokret” prema ustaničkim ishodima. Borbeno polje navedene ustaničke strategije: „posredna borba”. „Konkretni” primjeri koji se navode su uvijek isti: već spomenuti Comiso i divlji štrajk željezničara u Torinu 1978 (?). S određenom dozom srama sam, sjećam se, prisustvovao sudskom procesu Marini, kada je jedan drug sucima objašnjavao razliku između ustaničke metodologije i pojma oružane borbe u Revolucionarnoj Akciji (komunističko-anarhistička oružana organizacija iz 70-ih), samo da bi istaknuo distancu od „oružane borbenosti”¹⁵, suptilnosti jednog „plemenitog” ustaničkog anarhizma, kojeg uopće ne doživljavam kao oca. Danas se neke strategije ponovno pojavljuju među anarhistima,

¹⁴ Na engleskom jeziku: *Let's Become Dangerous*, na interarma.info

¹⁵ U originalu *lottarmatismo*, ili „oružana borbenost” odnosi se terorističke grupe kao što su npr. bile Crvene Brigade u Italiji i RAF u Njemačkoj, koje su u prvi plan stavljale revolucionarnu profesiju i oružanu stručnost za frontalni sukob s državom te na taj način reproducirale državni mehanizam (teror, militarizam, hijerarhije, predstavnici, zastupanja, stručnost).

ovdje u Italiji, u suđenjima protiv No-TAV, s dodatkom jednog opasnog korolara, odnosno simpatija demokratskih pravosudnih službenika i ljevičarskih intelektualaca. Civilno društvo prihvaćeno raširenih ruku, da bi se oduprijeli strahu koji proizlazi iz represije. Potpuno suprotno od antidruštvenog, anti-organizacijskog, nihilističkog, izvrsno anarhističkog pojma FAI-FRI. Zato kada spominjem FAI ne govorim o neformalnoj organizaciji, nego o drugačijoj metodologiji akcije. Neke riječi su zastarjele, radije ne koristim riječi kao što je „organizacija”, zato što nas ne predstavljaju, one su drugačije od nas. Kao što su drugačije od nas moć i društvo, sa svim svojim gnusnim i monstuoznim posljedicama.

ZVČ: Veliki dio anarhističkog pokreta, kako u praksi tako u teoriji, suprotstavlja se državi i institucijama, ali ne postupa na isti način prema civilizaciji i tehnologiji. Naprotiv, mnogi sanjaju tvornice sa samoupravljanjem i „anarhističku vladu” naših života. Što ti misliš o tehnologiji i civilizaciji?

ALFREDO: Još i dalje prevladava anarhističko poimanje iz devetnaestog stoljeća, znans-tveno, pozitivističko. Još danas, u 2014., se postavlja apsurdni „problem” što činiti nakon revolucije. Kako upravljati proizvodnjom, kako se suočiti s neizbježnim oskudicama, kako samoupravljati tvornicama, kako urediti buduće društvene odnose. Ako postavim u središte mojeg djelovanja suprotstavljanje civilizaciji i tehnologiji, pojam revolucije kao što se po-drazumijevao stoljeće unazad faktički ostaje po strani. Dovedi u pitanje čitavu civilizaciju podrazumijeva totalno, apokaliptično, utopijsko, neostvarivo uništenje. Objavljujući rat civilizaciji zadovoljavamo potrebu za životom, ne izvan nje (što je nemoguće, civilizacija nas nikada ne napušta, uvijek je nosimo sa sobom), već protiv nje. Stvarajući zajednice u neprekidnom ratu protiv društva gradimo trenutke sreće, živimo bljeskove duboke radosti u našim životima. Revolucija je nedostatno sredstvo, sa svojim političkim, konkretnim „realizmom”, čak i u svojoj slobodarskoj varijanti, sa svojim samoupravljačkim komunama, sa svojim upravljanjem-vladanjem svijetom, sa svojim neizbježnim stvaranjem statusa quo: reže krila, ruši nade, stvara nove lance. Pobuna, sa svojom beskrajnom silom raskida, sa svojim nedostatkom perspektive, svojom potpunom negacijom politike: ostvaruje nade, lomi lance. Žena i muškarac u pobuni uništavaju lance i ne žele stvoriti druge, to je dovoljno da ispuni avanturom i srećom svaki život.

ZVČ: Što misliš o međunarodnoj mreži ALF i ELF [*Front za oslobođenje životinja i Front za oslobođenje Zemlje*, nap.prev.]? POSTOJE LI MOGUĆNOSTI ZA POVEZIVANJE SA FAI?

ALFREDO: Za drugove koji su se kao ja formirali u borbama devedesetih godina, u Italiji, doprinos akcijskih grupa kao što je ALF, a zatim ELF, svojom međunarodnom mrežom, bio je jako bitan za revolucionarni, anarhistički imaginarij, i za organiziranje u grupe afiniteta. Njihova ekološkička, animalistička perspektiva izmijenila je ideje mnogih anarhista. U Italiji su njihovu sklonost prema grupi afiniteta ustanički anarhisti prihvatili s entuzijaz-mom, kao konkretni primjer neformalne organizacije. Prve akcije ALF-a, u Italiji, bile su vezane za anarhističke ideje. No s vremenom se anarhistička perspektiva oslabila. Jedinu primjedbu koju im mogu danas uputiti tiče se njihovog protivljenja napada na osobe. Mada znam da su se vodile velike rasprave oko toga, zaista ne mogu razumjeti taj njihov stav.

Razumijem i slažem se više s nasiljem koje je iskazao meksički ITS¹⁶, s njihovim anticivilizacijskim, divljim, anti-ideološkim idejama. Što se tiče „veza” između FAI-FRI i ELF i ALF oni su nesumnjivo već činjenica, koju treba samo prihvatiti, dovoljno je pročitati izjave o preuzimanju odgovornosti ruske ELF-FAI-FRI i meskičke ALF-FAI. Mada može ispasti da se ponavljam, moram naglasiti da je FAI-FRI metodologija, metoda, potpisati se tim akronimom znači pozvati druge grupe FAI-FRI, razasute svijetom, da se priključe vlastitoj borbenoj kampanji, povećati vlastitu snagu, da naša djela odskaču s jedne strane svijeta na drugi. Znači vlastitu akciju učiniti efikasnijom i destruktivnijom. Ni više, ni manje. Sestre i braća iz ALF i ELF koji su se potpisali FAI-FRI prihvatili su navedenu metodologiju, bez da se na ikoji način odreknu vlastite priče. Ne igramo Riziko, FAI-FRI nije organizacija koja obuhvaća akronime raštrkane svijetom. Postaje se dio FAI-FRI u onom trenutku kada se djeluje i napada pod imenom FAI, nakon toga se svatko vraća svojim projektima, vlastitoj individualnoj perspektivi, unutar crne internacionale koja sadrži mnoštvo praksi, agresivnih i nasilnih. Uvjerio sam se, zatim (možda griješim), da su braće i sestre iz ALF-a i ELF-a koji su potpisali FAI to učinili da bi istaknuli svoj anarhizam, svoje prihvaćanje anarhističke projektnosti, ono što ja nazivam „novom anarhijom”, da bi se uzela distanca od ekologije koja sve temelji na empatiji, na milosrđu.

ZVČ: Danas je FAI međunarodna mreža anarhista od akcije, s mnogim ćelijama u brojnim zemljama. Ta avantura je započela 2003. u Italiji, otvorenim pismom FAI antiautoritarnom pokretu. Ako želiš, reci nam ukratko kako ti vidiš evoluciju FAI i koje su danas njene polazišne točke?

ALFREDO: Kada sam daleke 2003. pročitao „Otvoreno pismo anarhističkom i antiautoritarnom pokretu”¹⁷, koje su potpisali Zanatska Zadruga Požar i Srodno (ponekad spektakularna), Brigada 20. juli, Ćelije protiv kapitala, zatvora, njegovih tamničara i njegovih ćelija, Međunarodna solidarnost, ostao sam vrlo pogođen. Mnogi su u ovom tekstu pročitali samo mladenačku provokaciju starom dogmatskom anarhizmu Talijanske anarhističke federacije. Još i danas vrijedni drugovi kao što je Gustavo Rodriguez podržavaju navedenu tezu u svojim tekstovima, pošto su ih talijanski drugovi loše informirali, zato što ništa ne znaju ali su mnogo učinili, od samog početka, da bi omeli ovu novu anarhističku tendenciju. Da nadodam, Rodriguezovi tekstovi što se tiče crne internacionale su po meni značajni, neke točke koje je on analizirao zaista nam otvaraju nove perspektive.

Da se vratim na temu, od samog početka shvatio sam vrlo ozbiljno odabir akronima FAI, nisam u njemu vidio samo napad na staru formalnu federaciju, nego jednu novu projektnost. Mada sam u to vrijeme bio vrlo udaljen od takve perspektive, upravo sam tada započeo spori proces koje me doveo u 2012. da djelujem kao nukleus Olga iz FAI-FRI. Čitajući danas ponovno „Otvoreno pismo anarhističkom i antiautoritarnom pokretu” svjestan sam koliko je učinjeno, koliko se razvila ta anarhistička ideja te koliko se i dalje razvija:

„FEDERACIJA zato što volimo smisao raširene i horizontalne razgranatosti: federacija grupa ili pojedinaca, žena i muškaraca, slobodnih i jednakih povezanih praksom napada na moć, svjesni vrijednosti uzajamne podrške i revolucionarne solidarnosti, kao sredstava

¹⁶ *Individualidades tendiendo a lo Salvaje* [ITS]: antitehnološka i anticivilizacijska oružana grupa iz Meksika, izjave o preuzimanju odgovornosti za brojne napade kako na osobe tako i na institucije dostupne su na theanarchistlibrary.org, *Individualists Tending toward the Wild — Communiques of ITS*

¹⁷ „Open letter to the anarchist and antiauthoritarian movement”, u *Escalation #1. Some texts concerning Informal Anarchist Federation (FAI) and the insurrectionist project*, na 325.nostate.net

oslobođenja. Poimamo federaciju kao stabilne odnose kroz vrijeme, ali istovremeno fluidne, u neprestanom razvoju, zahvaljujući sistemu ideja i praksi novih grupa ili pojedinaca koji će joj se pridružiti. Mislimo na nedemokratsku organizaciju: bez plenarnih skupština, predstavnika, delegata ili komiteta, bez svih onih organa koji pogoduju pojavljivanju lidera, izranjanju karizmatičkih likova, koja je proizvod same prakse (izjave o preuzimanju odgovornosti za počinjena djela) i širenja teorije putem informativnih kanala pokreta, ukratko ukidanje skupštine koja je zamijenjena horizontalnom, anonimnom raspravom između grupa/pojedinaca koji komuniciraju kroz samu praksu. Federacija je naša snaga, snaga grupa/pojedinaca koji se podržavaju akcijom putem nagodbe o uzajamnoj podršci, vrlo definiranoj.

ANARHISTIČKA zato što želimo uništiti Državu i Kapital, da bi živjeli u svijetu u kojem „vlada” sloboda i samoupravljanje, u kojem je moguć svaki oblik društvenog eksperimentiranja bez međusobnog izrabljivanja i izrabljivanja prirode. Radikalno protivni svakom marksističkom tumoru, zavodljiva sirena koja huška na oslobođenje podjarmljenih, mada je u stvari zavodljivi stroj koji gazi mogućnost oslobođenog društva da bi zamijenila jedno vladanje drugim.

NEFORMALNA pošto ne posjedujemo nikakve avangardističke ideje i pošto ne osjećamo niti da pripadamo djelotvornoj manjini, nego jednostavno želimo odmah i sada naš anarhizam, smatramo da je neformalna organizacija, dakle neformalnost, jedino organizaciono sredstvo koje nam može zaštititi od autoritarnih i birokratizirajućih mehanizama, očuvati našu neovisnost grupa/pojedinaca te zajamčiti određeni raspon otpora i kontinuiteta prema moći. Neformalna Anarhistička Federacija mada prakticira oružanu borbu odbacuje ideju koja se temelji na monolitskim organizacijama, strukturiranim na „klasičan” način: baze, regularni-neregularni članovi, ilegala, kolone, vodeći kadrovi, potreba za velikim svotama novca. Strukture koje, po nama, moć može lako napasti: dovoljna je klasična uhoda ili cinkaroš da bi se kao kula od karata urušila čitava organizacija ili dio nje. Za razliku od toga u neformalnoj organizaciji sastavljenoj od 1000 pojedinaca ili grupa koje se međusobno ne poznaju (nego se prepoznaju kroz počinjena djela i nagodbu o uzajamnoj podršci koja ih vezuje), nesretni slučajevi uhoda i cinkarenja ostaju ograničeni na samo jednu grupu, bez širenja. Osim toga, tko je dio Neformalne Anarhističke Federacije on postaje aktivan u pravom smislu riječi samo u specifičnom trenutku akcije i njene pripreme, ona ne obuhvaća čitav život i svu projektualnost drugova, što dozvoljava da definitivno odložimo na tavan čitavu stručnost oružane borbe. Kada se jednom ukorijenimo, Moći će biti vrlo teško da nas uništi.” (Iz izjave o preuzimanju odgovornosti za atentat na Prodiya, tadašnjeg predsjednika Europske komisije, 21. decembra 2003., iz *Il dito e la luna*, str.14-15)¹⁸

Životni nagon FAI-FRI je njeno neprekidno obnavljanje, njena stimulatívna evolucija. Danas je više nego ikada nužno nadići stare pojmove kao što su „organizacija”, „oslobođeno društvo”, „revolucija”. Drugi pojmovi kao što su „federalizam”, „neformalnost”, „uzajamna podrška”, „horizontalna-anonimna rasprava između grupa/pojedinaca kroz praksu”, „odbacivanje plenumskih skupština” i dalje posjeduju svu svoju snagu, i ostaju kamen temeljac na kojem ćemo graditi našu projektualnost. Anarhisti od akcije iz FAI, od te 2003., stvorili su nove perspektive, razvili su nove veze. Zanimajući ništavne delirije čistih teoretičara ustanka, protiv svakog političkog „realizma” uspjeli su ponovno vratiti u život pojmove kao što su nihilizam i antidruštvena borba. Mozak FAI-FRI je ta neprekidna kaotična rasprava žena i muškaraca kroz akciju. Doći će nove riječi i perspektive da bi opisale nove putove koje danas ne možemo ni zamisliti, riječi koje će pak nadići još efikasniji i razorniji pojmovi, zato što su testirani na djelu. Neprekidno eksperimentiranje pobune, ništa predodređeno,

¹⁸ *The Finger and The Moon*, Elephant Editions, na digitalelephant.blogspot.it

ništa neizmjenjivo kroz vrijeme, jedina stalna točka neutaživa želja za slobodom i stalna anarhistička tenzija.

Nicola i ja smo, akcijom protiv Adinolfija (mada sa zakašnjenjem) prihvatili tu projektualnost, i dali naš anticivilizacijski i antitehnološki doprinos FAI-FRI. Vrlo zanimljivi doprinosi istog tipa od engleske, meksičke i čileanske FAI. No, imajte na umu da vijesti koje nam stižu u zatvor su rijetke i cenzurirane, što znači da je naše poznavanje vanjskih zbivanja veoma ograničeno. Evolucija koju ste vi, ZVČ, dali internacionalizaciji FAI je dovela do akceleracije iz koje se paralelno rodio pojam „crne internacionale”. Polazišna točka metodologije FAI-FRI može biti samo ta „internacionala”, sa čitavim svojim kozmosom akcija za koje su preuzete odgovornosti ili nisu, sukoba, barikada i nasilnih napada. „Nova” nihilistička perspektiva sa čitavim svojim antiorganizacijskim potencijalom je najveći rezultat dijaloga putem akcija. Vrlo važnu, vitalnu ulogu igraju oni koji kroz akcije, a ne naklapanja, kritiziraju našu metodologiju, ističući stalni rizik kojem se izlažemo, da se sve svede na jedan akronim. Da bi se izbjegao taj rizik treba bolje razviti „revolucionarne kampanje”, na koje se prečesto ogluše druge grupe FAI-FRI, mada nas ponekad (sve češće) iznenade, kao najvažniji primjer operacija „Feniks”, započeta u Grčkoj da bi se zatim raširila polovicom svijeta.

ZVČ: Anarho-nihilizam je možda anarhistička tendencija koju su najviše ocrnili kako „službeni” anarhisti tako i državna propaganda. Kakav je tvoj stav o anarho-nihilizmu i o kritikama koje su mu upućene?

ALFREDO: Pod nihilizmom podrazumijevam želju da živim sada, odmah vlastitu anarhiju, ostavljajući sa strane iščekivanje buduće revolucije. Živjeti anarhiju znači boriti se, naoružati, sukobiti se s postojećim bez iščekivanja. Samo se u tom konfliktu može okusiti potpuna sreća sa svojim neizostavnim odnosima, suučesništvima, ljubavima, prijateljstvom, mržnjama. Za mene ne postoji drugačiji način življenja sa zadovoljstvom i punoćom sadašnjost, život. U tom se nihilizmu ostvaruje moja anarhija, realna, konkretna, danas, odmah. Nihilist uništava, ništa ne gradi, jer ništa ne želi graditi. Revolucija bi neizbježno stvorila nove lance, novi autoritet, novu tehnologiju, novu civilizaciju. Anti-civilizator mora biti nihilist, zato što se kroz uništenje društva ostvaruje ova nova anarhija. Ali ne uništiti zato što je volja za uništenjem istovremeno i stvaralačka volja, nego zato što ne želimo više ništa izgraditi. Uništiti zato što nema budućnosti u civilizaciji. Uopće me ne iznenađuje što sami anarhisti najviše od svih anarhističkih „tendencija” najviše ocrnjuju nihilizam. U svojoj nemilosrdnoj konkretnosti oduzima nam sretan završetak priče za laku noć (buduće revolucije), primoravajući nas na djelovanje, sada i ovdje, plašeći sve one koji su, kukavni, uvijek spremni da odgode sukob. Moj nihilizam korača uz život, akcijom, odbacuje nadčovječnost, nema nikakve veze s teoretskim individualizmom iz prošlog stoljeća ili

današnjim. Ali mnogo zajedničkog s individualističkom i anti-organizacionom anarhijom osoba od akcije kao što su bili Novatore¹⁹, Di Giovanni²⁰, Galleani²¹.

ZVČ: Kao nihilistički anarhist da li prihvaćaš ideju da će „masovno društvo krenuti u revoluciju kada će uvjeti sazrijeti“?

ALFREDO: Kao nihilistički anarhist ja sam, jasno, protiv svake determinističke ideje o anarhizmu, protiv svakog „znanstvenog“ anarhizma. Ne vjerujem da nas povijest vodi za ruku prema anarhiji, naprotiv, mislim da je naša sudbina da uvijek plivamo protiv struje. Društvo će se uvijek bazirati na nekoj vrsti ili obliku ropstva. I sama pomisao da ćemo jednog dana ostvariti „savršeno društvo“ me zastrašuje, anarhija bi se pretvorila u režim. Utopija bi postala distopija. Preferiram stremiti anarhiji i u toj mojoj neprekidnoj tenziji ostvariti moju sreću. Uvjeti sazriju kada volja pobijedi strah, uvjeti su uvijek dovoljno zreli za čin pobune. Još bolje ako se pobuna pretvori u zajednicu, kroz suučesništvo s drugim pojedincima, u tom slučaju naša snaga se ustrošči, a proporcionalno raste i naše zadovoljstvo. Samo žene i muškarci od akcije mogu shvatiti stvarni potencijal volje: stvari naizgled nemoguće ostvare se, očajne akcije postanu primjer osnažujući druge volje. Anarhist bez hrabrosti je anarhist bez volje, zna što je to točno ali nema snage da to potvrdi činjenicama, ostaje gledatelj, u krajnjoj liniji govori, piše. On je najveći nesretnik među bićima.

ZVČ: Što misliš o formalnim anarhističkim strukturama (na primjer federacijama) koje sakate svoju praksu i teoriju u ime njihove masivnosti i društvenog prihvatanja?

ALFREDO: Formalne strukture posjeduju glavu – rukovodioce, ruke – aktiviste, noge – komisije za komunikaciju. Neformalnost FAI-FRI ima u pojedincu glavu, u grupama afiniteta svoje ruke i u nasilnim djelima svoje noge. No, ne smijemo zbog toga misliti da je grupa afiniteta povlastica neformalne strukture, postoji mnogo primjera formalnih anarhističkih organizacija koje temelje svoje djelovanje na grupama afiniteta: španjolska FAI prije 1936., FIJL [*Španjolska federacija slobodarske omladine, nap.prev.*] sa svojim akcijskim grupama nakon Francove pobjede itd. Međutim, u svim tim slučajevima postojala je koordinacija, linija koju treba poštovati, politički smjer, sloboda pojedinca bila je ograničena. Specifična karakteristika neformalnosti FAI-FRI leži u potpunom odsustvu organizacije, smjera, koordinacije. U potpunoj autonomiji svake grupe afiniteta ili pojedinca. Organizacija je zamijenjena dijalogom putem akcija, pokretački motor nije više društvo već vlastita zajednica u borbi. Takozvana neformalna „organizacija“, kako je teoretizirana u Italiji, predviđa, željeli ili ne, rukovodstvo, stručnjake neformalnosti koji vode skupštine, usmjeravajući na posredan način grupe afiniteta. Najučeniji, najbolji govornik, najkarizmatičniji može se na

¹⁹ Renzo Novatore: talijanski nihilistički anarhist s početka dvadesetog stoljeća; *Toward the Creative Nothing* i drugi tekstovi na theanarchistlibrary.org, te u *Krađa*, „U obranu junačkog i eskproprijatorskog anarhizma“, na anarhisticka-biblioteka.net

²⁰ Severino Di Giovanni: talijanski individualistički anarhist s početka dvadesetog stoljeća koji je djelovao u Argentini; O.Bayer, *Anarchism and Violence – Severino Di Giovanni in Argentina 1923–1931*, na theanarchistlibrary.org, i u *Krađa*, na anarhisticka-biblioteka.net

²¹ Luigi Galleani: talijanski anarhist s početka dvadesetog stoljeća koji je djelovao u SAD-u; L.Galleani, *The End of Anarchism* i R.Schiavina, *A Fragment Of Luigi Galleani's Life*, na theanarchistlibrary.org; Virus, *Pogled na autonomni i pobunjenički anarhizam u povijesti SAD-a*, na anarhisticka-biblioteka.net; *Insurrekcionistička anarhija*, na anarhisticka-biblioteka.net

taj način nametnuti. „Hijerarhija” koja nastaje kroz takvu „neformalnost” je najskrovitija i teško ju je iskorijeniti zato što je nevidljiva. „Klasična” ustanička neformalna strategija podrazumijeva odnose sa specifičnim organizacijama, savezima, narodnim komitetima, zato što u svojoj perspektivi ima revoluciju, kvantitativni rast. Perspektiva koja nedostaje u FAI-FRI, njenoj antidruštvenoj i anticivilizacijskoj tendenciji, kod nas ne postoji politika, kompromis, prilagodba, na taj način ne riskiramo da postanemo rukovodeća klasa. Ne bih podnio biti dio organizacije zato što bi moja individualna sloboda bila ograničena. Zatim postoji i problem represije, mnogo je lakše uništiti organizaciju nego 10-100-1000 pojedinaca i grupa afiniteta koji se međusobno ne poznaju, ali to je ipak sekundarno.

ZVĆ: Danas u Grčkoj neki anarhistički skvotovi umjesto da predstavljaju mjesto susreta za nove drugove, u cilju djelovanja, u stvari se prikazuju kao alternativa kulturnim centrima. Kakva je situacija u Italiji i što misliš o skvotovima?

ALFREDO: Nikada mi nisu bili pretjerano simpatična mjesta koja se u Italiji nazivaju društvenim centrima. U devedesetima, mjesta koja smo okupirali nazivala su se „ni društveni ni centri”, postavili smo se na duhovit, egzistencijalan, individualistički način, nismo posjedovali društvenu perspektivu da bi komunicirali s kvartom koji je živio oko nas, suštinski smo ciljali na kvalitetu naših života, naših odnosa, čvrsto smo kritizirali „aktivizam”. Možda baš zbog toga su neki od nas, ne obazirući se na komunikaciju, izražavali snažno nasilje protiv sistema. Smatram da okupirano mjesto, skvot, ako stvara konflikt, suučesništvo i akcije može zaista postati predivno mjesto u kojem se može živjeti sukob s ostatkom svijeta. No, da budem iskren, posljednjih godina vrlo rijetko sam ih posjećivao, moja suučesništva potražio sam drugdje.

ZVĆ: Svaki anarhist od akcije je u dilemi između javne aktivnosti ili ilegalne. Kakav je tvoj stav?

ALFREDO: Uvjeren sam da jedina djela koja su zaista značajna su ona ilegalna. Samo se kroz ilegalizam može živjeti anarhiju. Što ne oduzima važnost novinama, knjigama, brošurama, prosvjedima, okupacijama, ali prioritet, nezamjenjiva, neizostavna aktivnost za anarhista može biti samo izravni sukob sa sistemom, nasilno djelovanje. Sistem to dobro zna, u demokraciji ti dozvoljavaju da govoriš što želiš, pravi problemi nastaju kada sprovedeš u djelo ono što govoriš. Ne slažem se sa drugovima/aricama koji kažu da svako djelo je jednako vrijedno, nasilna akcija je vrijednija od drugih. K vragu i rizici stručnosti, nadasve kada se jedina stručnost u optičaju odnosi na pero.

ZVĆ: U nekim europskim zemljama postoji tenzija poznata kao politička anonimnost. Ideološki pobornici političke anonimnosti tvrde da „izjave o preuzimanju odgovornosti i akronimi kao FAI stvaraju vlasništvo nad akcijom”. Mi, ZVĆ, mislimo da naša djela određuju nas same, a izjava nije potvrda o vlasništvu nego ratni čin. Što ti misliš?

ALFREDO: Sam nedostatak akronima i izjava o preuzimanju odgovornosti neće nas zaštititi od rizika autoritarizma i avangarde. Drugovi iz „pisma anarhističkoj galaksiji” optužuju nas za hegemonijske namjere, kažu da smo organizacija, jedna od brojnih anarhističkih

federacija. Kao i pravosuđe koje nas je osudilo, vide u nama organizaciju, naoružanu pseudopartiju. Pošto su uvjereni da želimo priznanje države, pretvaraju nas u karikaturu oružane borbe. Ovom „domišljatom” i „granitnom” uvjerenju nadodaju i druge optimističnije i konstruktivnije: uvjerenje da je dovoljno, kao čarobnim štapićem, počinuti anonimno djelo da bi se ono moglo reproducirati i postati baština „svih”; da čim smo bezimni i bez akronima automatski izlazimo iz političke perspektive; da će tko komunicira putem kanala koje je stvorio „pokret” — skupštine, predavanja, novine, časopisi, web-sajtovi — izbjeći autoritarne liderističke mehanizme i različite stručnosti, i — šlag na kraju — ako ne preuzmemo odgovornost pravosuđe će nas teško ugušiti. Recimo da su ove točke okosnica „klasičnog” socijalnog ustaničkog anarhizma, koji se raširio Italijom, Francuskom, Belgijom . . . , više ili manje, sa svojim uspjesima i neuspjesima. Ostavimo sa strane sve glupe optužbe koje je „struja” neformalnog anarhizma, u svojoj talijanskoj komponenti, uputila FAI-FRI: optužba za slanje paket-bombi zato što je to nedostojno (??); optužbe da želi hegemoniju nad pokretom i da prešućuje anonimna djela (??); optužba da je organizacija, partija (??) i, na kraju, optužba da je avangarda. Ista sranja koja nam formalna FAI pripisuju već 12 godina. Uvrede koje zasigurno ne olakšavaju jednu uravnoteženu raspravu, a koje me previše ni ne iznenađuju, kad pogledam unazad. Isti drugovi/arice tvrdili su samo prije par godina da onaj tko počinu otmicu osobe nije dostojan da se naziva anarhistom (??), da bi se kasnije zgražali kada su se neki anarhisti, u napadu panike, sa svojim „točkicama na i . . .” distancirali od našeg (mojeg i Nicolinog) pucnja u Genovi. Teško mi je komunicirati s tim drugovima/aricama, ne toliko zbog uvreda, koliko zbog činjenice da su takve izjave o nakanama ovdje u Italiji, naglašavam ovdje u Italiji, već 15 godina popraćene s brdo teorije i jako malo prakse, ili čak apsolutnim ništa, i bilo bi zaista licemjerno od njih to negirati. U Belgiji, gdje se takva ideja o neformalnosti konkretno kreće, činjenice su očigledne, a i, nažalost, represivni odgovori Moći.

Štogod rekli pobornici anonimnosti nijedna nam teorija ne može zajamčiti nekažnjivost, pogotovo kada djelo od simboličnog postane destruktivno. Neće nas zasigurno odbijanje akronima, anonimnost djela, zaštiti od represije, a ponekad nije dovoljna čak ni takozvana „nevinost”. Osim toga, iskreno rečeno, uvijek sam se gnušao onih koji djeluju s kaznenim zakonikom u ruci. Moj stav prema djelu za koje se preuzima odgovornost ili ne, je pragmatičan, nije to ideološko pitanje principa, već efikasnosti i konkretnosti. I ja sam bih mogao u određenim slučajevima odabrati da ne preuzmem odgovornost. FAI-FRI je po meni vrlo efikasno sredstvo, ali samo sredstvo, jedno od sredstava koje moje zajednica, crna internacionala, koristi u svojoj borbi protiv društva, civilizacije. Ja sam prihvatio metodu FAI-FRI zato što sam protiv svake organizacije, da se ne bih našao podređen vodstvu bilo kojeg tipa, da bih zaobišao, kroz komunikaciju putem izjava o preuzimanju odgovornosti, sve one mehanizme koji su izloženi riziku autoritarizma, kao što su skupštine, savezi, nukleusi baze, komiteti, pokreti, da bih očuvao moju anonimnost i nadasve da bih ojačao moj destruktivni potencijal kroz revolucionarne kampanje, bez da ograničavam moju individualnu slobodu. Ne poznavajući direktno drugu braću i sestre iz FAI-FRI, karizma i autoritativnost se vrlo teško mogu nametnuti, značajno ograničavajući na taj način rizike za našu slobodu. Samo djela govore, samo akcija, kći volje, vrijedi.

U „klasičnom” ustaničkom anarhizmu, unatoč anonimnosti, svatko svakog zna, ideje, prijedlozi razvijaju se unutar skupština, daju previše štetnog prostora neizostavnim stručnjacima teorije, ideologije. Zaobilazeći plenumske skupštine, komunikacijom jedino kroz djela FAI-FRI, ne gubimo dragocjeno vrijeme u višesatnim raspravama o velikim sistemima, s osobama koje si nisu nikada ruke uprljale akcijom, i koje ih nikada neće uprljati.

Dozvoljavajući nam, na kraju analize, da izbrišemo iz naših života osobe koje ne sprovode u djelo ono što kažu.

Danas osjećam potrebu da se energije koje uložim u akciju rascvjetaju, reproduciraju i izgrade, odskakujući s jedne strane svijeta na drugu, na nove putove. S izjavama o preuzimanju odgovornosti, akcije međusobno komuniciraju, šire se, povećavaju svoju štetnost. Nisam potpuno uvjeren u takozvanu anonimnost akcije, koliko god ona bila cijenjena i ugodna, ne može osnažiti naše djelo, ne otvara rasprave, kroz duže vrijeme nas oslabi, izolira nas, ograničava, raspršuje. Jako umanjuje reprodukciju čina, koji se gasi ako nije popraćen riječima. Anonimnost akcije u društvenoj perspektivi liči na kamuflažu. Žele uvjeriti narod, traže suglasnost za pokretanje revolucije, glume „narod” da bi vlastita akcija postala baština „sviju”, zato jer ako za nju nije nitko preuzeo odgovornost mogao ju je počiniti „bilo tko”. U tom smislu anonimno djelo ima jedan čvrsti smisao, čisto politički smisao, društveni, smisao koji nas izlaže riziku da postanemo jedna od brojnih avangarda ulice. Naravno, to neće nikada moći biti moj smisao, zato što u potpunosti odbijam društvenu perspektivu u mojem djelovanju. Anonimnost akcije u antidruštvenoj perspektivi pronalazi svoju smisao u razigranom zadovoljstvu koje osjetimo kada prolijemo krv onome što nas uništava, u ogromnoj ugodi što smo učinili ono što je trebalo učiniti, jednostavno zato jer je valjano. Nije to mala stvar, ta egoistična perspektiva je s punim pravom dio antidruštvenog arsenala prakse crne internacionale. Bila je to moja praksa u prošlosti, mogla bi biti ponovno moja u budućnosti, ali danas je FAI-FRI moja vizija svijeta.

Rasprava koja bi se danas trebala voditi nije između preuzimanja ili nepreuzimanja odgovornosti za djela, između korištenja ili nekorištenja akronima, već između političko-društvenog poimanja anarhizma i nihilističko-antidruštvenog poimanja anarhije. Radi se o ključnom odabiru između anarhizma i anarhije, revolucije ili pobune, stare ili nove anarhije, ključnom i neizbježnom odabiru. Anticivilizacijska ideja ne može postojati u društvenim okvirima, kao što ne može u njima postojati ni antitehnološka. Društvo, civilizacija, tehnika, ne mogu jedno bez drugog. Kroz povijest samo su partije, svojim autoritarnim, hijerarhijskim sredstvima vodile revoluciju. Ne postoji ništa tako autoritarno kao revolucija, ništa tako anarhistički kao pobuna. Revolucija strukturira, organizira, postaje civilizacija, napredak. Pobuna destrukturira, nema budućnosti, živi u sadašnjosti, zaustavlja naše živote u vječno „sada i ovdje”, nikada ne utaži naše želje, neprekidno nas vuče naprijed, u stalnoj potrazi za nemogućim. Neprekidna tenzija koja se hrani uništenjem postojećeg. Kada spominjem „novu anarhiju” govorim o anarhiji koja može mirno postojati bez pojma revolucije, realizma, politike. Bakunjinov đavo u tijelu, Cafierova²² vizionarska ludost, Ravacholova i Henryjeva²³ žeđ za pravdom, Di Giovannijeva mržnja i osveta, Filippijeva²⁴ nestrpljivost, Novatoreova poezija i olovo, Bertolijev²⁵ krvavi očaj, svi su oni dio ove „nove anarhije”. Crna internacionala, moja braća i sestre iz FAI-FRI, su otjelovljenje danas ove „nove anarhije”. Stigao je trenutak da osvijestimo da smo drugo, da nas bezdan odvaja od starog anarhizma. U nama ne nalaze više prostora velike iluzije: revolucija, napredak,

²² Carlo Cafiero: talijanski anarhist iz devetnaestog stoljeća; više u M.Nettlau, *Errico Malatesta — The Biography of an Anarchist*, na theanarchistlibrary.org

²³ Ravachol i Émile Henry: francuski anarhisti s kraja devetnaestog stoljeća, pripadaju anarhističkoj struji „propagande djelom”; više u *Uništi strasno — propaganda djelom: Ravachol, Vaillant, Émile Henry, Sante Caserio*, na anarhisticka-biblioteka.net

²⁴ Bruno Filippi: talijanski individualistički-nihilistički anarhist s početka dvadesetog stoljeća; *The rebel's dark laughter: the writings of Bruno Filippi*, na theanarchistlibrary.org

²⁵ Gianfranco Bertoli: talijanski individualistički anarhist, početkom sedamdesetih godina bacio ručnu bombu na policijsku stanicu u trenutku otkrivanja biste komesaru Calabresiju (odgovornom za smrt anarhista Pinellija, koji je '69. „slučajno” pao s prozora tokom policijskog ispitivanja), u nazočnosti ministra unutrašnjih poslova.

civilizacija. Naš je put drugačiji od socijalnog, realističnog, racionalnog, pozitivističkog anarhizma, koji stvara novi poredak i civilizaciju. Naš je put drugačiji, i u anticivilizaciji pronalazi zatvaranje kruga. Krug koji nas nikuda ne vodi, osim da u potpunosti živimo naš život. Definiramo se kao nosioci „nove anarhije”, koliko god naivno može zvučati, zato što nam to služi da se razlikujemo od političkog anarhizma i određenog socijalnog ustaničkog anarhizma koji miriše na ideologiju.

ZVĀ: „Solidarnost meĀu anarhistima od akcije nije samo rijeĀ”. Kako su se suoĀili s vaŒim suĀenjem talijanski anarhisti/ce i kako su izrazili svoju solidarnost?

ALFREDO: Postoje dva oblika solidarnosti. Jedan pasivan, koji najĀeŒe sluŒi za umirivanje savjesti zbog vlastite neaktivnosti i koji ne umanjuje distance izmeĀu rijeĀi i djela. Zatim drugi, aktivan, konkretan, stvarna solidarnost, koju netko naziva revolucionarna, iskazana u tiŒini anonimnosti, u kojoj samo destruktivna djela govore kroz popratne rijeĀi. Nije potrebno reĀi koja mi je draŒa. Na koncu, naljepŒu solidarnost koju mi se moŒe iskazati je kad vidim da se projektualnost ove nove anarhije, u svim svojim oblicima, i dalje kreĀe, unatoĀ represivnim udarcima. Moram priznati da svaki put kada se neka akcija sjeti nas kao ratnih zatvorenika, kako u Italiji tako i u ostatku svijeta, moje srce se ispunjuje radoŒu. To je moj Œivot danas. Rat se nastavlja, bez predaje, bez pokoravanja.

Dug Œivot FAI-FRI – Dug Œivot ZVĀ – Œivjela crna internacionala

Alfredo Cospito

Napomena

Zavjera Vatrene Āelije je anarho-nihilistiĀka ustaniĀka grupa iz GrĀke. Pojavljuje se 2008. kada je val eksplozija pogodio nekoliko koncesionara skupocjenih vozila, razliĀite banke u Ateni i Solunu te dom bivŒeg ministra pravosuĀe. Za sve napade odgovornost je preuzela ZVĀ pisanim izjavama. Od te godina direktne akcije su postale sve ĀeŒe. Na jesen 2009., nakon niza napada na razliĀite ciljeve (meĀu kojima dom zamjenika ministra Javnog Reda, Ministarstvo Makedonije i Trakije, dom jedne politiĀarke . . .), uhapŒeni su razni drugovi i osuĀeni za pripadanje ZVĀ. 2010. uhapŒena su joŒ dva druga pod sumnjom da su namjeravali slati paket-bombe razliĀitim ambasadama i liderima Europske Unije. Iste je godine jedna eksplozija nanijela veliku Œtetu uredu neonacistiĀke politiĀke stranke „Zlatna Zora”, koja je bila odgovor na rasistiĀki napad na pakistansku zajednicu; dok je druga prouzroĀila isto tako veliku Œtetu sudu u Ateni, mada nije bilo ranjenih poŒto je policija ispraznila zgradu nakon upozoravajuĀeg telefonskog poziva. ZVĀ odbijaju pojam klasne borbe i ostale principe socijalnog anarhizma, fokusirajuĀi se na borbu protiv drŒave i institucija, koja je istovremeno i borba za samo-realizaciju i neposredno Œivljenje anarhije bez iŒĀekivanja buduĀe revolucije. Kroz svoja djela vrlo Āesto izraŒavaju i solidarnost s anarhistiĀkim zatvorenicima. „ZVĀ su anarhistiĀka neformalna organizacija. Mi smo anarhisti zato Œto ne prihvaĀamo ni voĀe ni sljedbenike. Neformalni smo zato Œto ne prihvaĀamo centristiĀke modele i oblike koji stvaraju uloge i specijalizacije. Uloga voĀe, izvrŒitelja, teoretiĀara, lopova, bombaŒa ograniĀava kreativnost vodeĀi u autoritet. [. . .] Mi smo anarhisti od prakse. Ideje i teorije koje se ne usuĀuju postati djela ostaju samo kukaviĀne priĀe, koje se hrane izlikama i neaktivnim svijestima. Nismo kazneno progonjeni samo zbog Āistih

anarhističkih teorija zapisanih na komadu papira, već zbog našeg IZBORA, a o njemu progovaraju naše ideje i putem plamena koji zapali fitilj stijenja molotova, i putem cijevi još toplog oružja. [. . .] ZVČ se poistovjećuje s ustaničkom, anarho-individualističkom i anti-društvenom tendencijom Anarhije i nema nikakve veze s anarho-sindikalizmom ni s ortodoksnim i zastarjelim idejama socijalnog anarhizma. [. . .] Mi smo anarho-nihilisti zato što mrzimo isto toliko ruku koja drži bič koliko i leđa koja ga podnose [. . .] Želimo uništiti sve vrijednosti civilizacije . . . diktaturu ekonomije . . . autoritarni urbanizam . . . haraćenje prirode i izrabljivanje životinja . . . dogmatske stavove i religiju znanstvenika.” U atenskom zatvoru Korydallos nalazi se 10 drugova iz ZVČ (Damianos Bolano, Gerasimos Tsakalos, Panagiotis Argyrou, Christos Tsakalos, Michalis Nikolopoulos, Giorgos Nikolopoulos, Giorgos Polydoros, Theofilos Mavropoulos, Olga Ekonomidou, Haris Hatzimihelakis) i svi su već osuđeni na dugogodišnji zatvor (izrada eksplozivnih naprava, posjedovanje eksploziva i oružja, slanje paket-bombi, bombaški napadi, poticanja na zločine; neke od njih krivično goni i talijanska država zbog slanja paketa-bombe tadašnjem premijeru Berlusconiju), a trenutno se protiv njih vode još dva sudska procesa: za 250 napada između 2008. i 2011. te za poticanje na projekt „Feniks”. 2013. ZVČ vraća se ponovno u život, pokretanjem „Feniks” projekta eksplozijom auto-bombe vozila direktorice zatvora Korydallos. „Feniksu” su se pridružile brojne anarhističke neformalne grupe mreže FAI-FRI te je do danas diljem svijeta počinjeno 14 napada (Engleska: zapaljene antene mobilne telefonije; Italija: zapaljena benzinska stanica; Indonezija: zapaljeno biračko sjedište, zapaljen kat elitnog hotela Sheraton, uništen bankomat; Berlin: zapaljena vozila javnog reda; Grčka: paket-bomba glavnom tužitelju, paket-bomba zapovjedniku antiterorističke jedinice, auto-bomba u vozilu zatvorskog stražara; Rusija: zapaljena pilana; Čile: zapaljen izborni ured).

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

2. 09. 2014.

Alfredo Cospito

Nekoliko „slobodnih” riječi

O neformalnoj anarhističkoj federaciji i ustaničkom anarhizmu

2014.

S talijanskog prevela: Erika. Naslov originala: „Intervista delle CCF ad Alfredo Cospito. Dalle carceri greche all’AS2 di Ferrara: Quattro parole in “libertà”. Intervista delle Ccf a me medesimo.”
radioazione.org, juli 2014.

<http://anarhisticka-biblioteka.net>